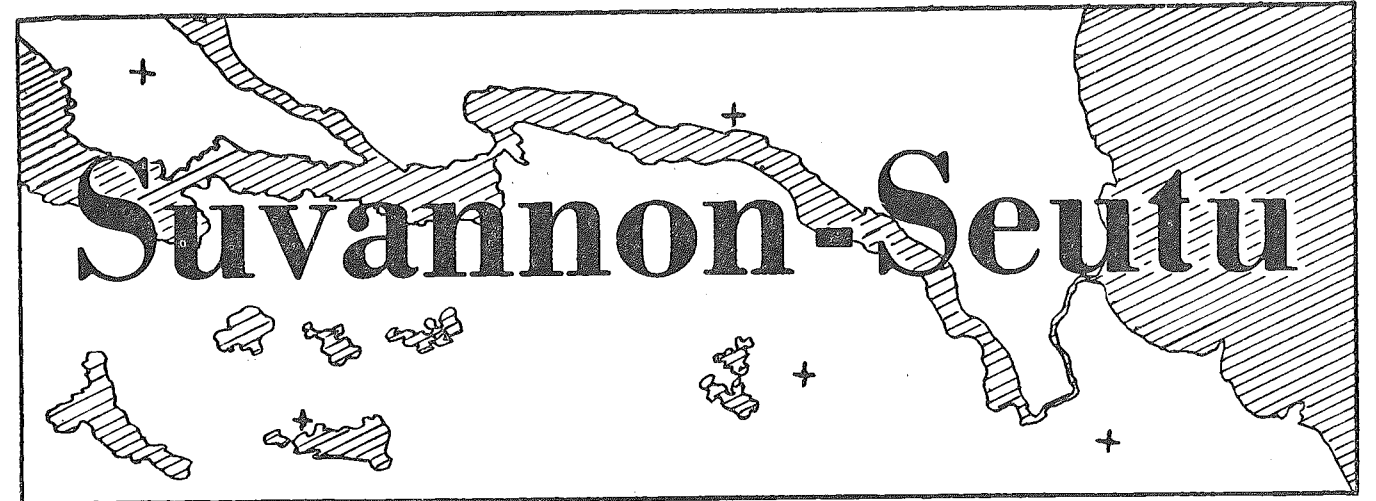
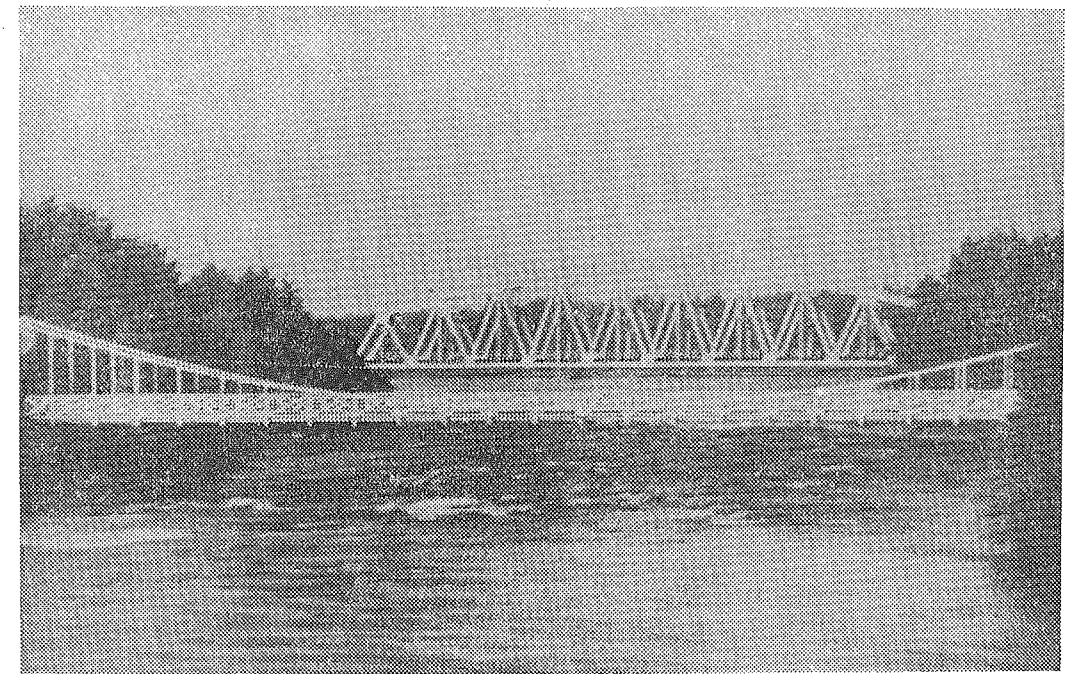

N:o 3 KESÄKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti

1965

KIVINIEMEN KOSKI.

Tässä numerossa on Pekka Käpin mielenkiintoinen kirjoitus siitä, kun 1872 valtiopäivillä tehtiin ehdotus Kiviniemen kosken virran sulkemiseksi.

Suvanto-Säätiön juhla kaatuneiden omaisille

Tapulin varjossa

Sen johdosta että talvisodan päättymisestä on kulunut 25 vuotta, oli Suvanto Säätiö järjestänyt juhlan sakkolalaisten kaatuneiden omaisille Tampereella Tuotannon ravintolassa 22. 4. 1965.

Juhla aloitettiin Karjalaisten laululla, jonka jälkeen säätiön asiamies sähkötekniikko Yrjö Raaska puhui. Hän selvitteli aluksi Suvanto Säätiön toimintaa. Säätiö jakaa korkovaroistaan koulu-avustuksia Sakkolasta kotoisin olevien henkilöiden perillisille. Tämän lisäksi on Säätiö avustanut jokaisen sakkolalaisten alueelle pystytetyn Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkin rakentamista. Näitä avustuksia on jaettu Säätiön toiminta-aikana yhteensä 75 000 mk. Tänä vuonna on 194 hakijaa saanut avustuksia 9 000 mk. Säätiö toimittaa myös Suvannon-Seutu nimistä lehteä ja on järjestänyt tämän tilaisuuden.

Kun oli laulettu yhteisesti: Minne käy tuulen ilmassa tie? ja virsi 462, puhui Sakkolan viimeinen kirkkoherra rovasti Joonas Laurila: Sota on suurin onnettomuus ja sankarivainajien juhla on jotakin muuta kuin sodan ihailua. Se sukukupolvi, joka on kärsinyt sodan kauhut, rukoilee näin: Terve

rauha suloinen, poies sota suruinen. Sankarihaudoilla koetaan isänmaallista tunnetta. Sananlaskuissa käytetään sankarista nimitystä leijona. Jeesus on kehittänyt sankari-ihanteen ja rakkauden uhrin kuolemaan asti. Näin tekivät myös sankarivainajat. Isänmaanrakkaus on Jumalan istuttama tunne. Laulamme virsikirjasta: Jumala laupeudessa soi meille isänmaan. Muistelemme nyt Karjalan kunnaita kun on keivät. Sain olla mukana Karjalan kevättä kokemassa. Ei missään luonto herää niinkuin siellä. 1942 vietimme riemukasta aikaa kun Karjalan kansa palasi kotiin. Kotiseutu- ja isänmaanrakkaus oli myös sankarivainajille voimaa antamassa. Tämä ei ole sodan ihailua. Jeesus antoi itsensä alttiiksi rakkauden tähden ja antoi ihmiskunnalle suurimman siunauksen. Myös me kunnioitamme sankarivainajiamme ja osoitamme kunniaa niille henkilöille, jotka ovat menettäneet omaisensa. Emmme pääse noita hautoja katsomaan. Voimme vain ajatuksissamme olla heidän luonaan.

Veisatun virren jälkeen lausui rouva Eeva Koiranen Aleksanteri Aavan runon: Kaatuneille pojilleni. Runo on julkaistu toisessa paikassa lehteämme.

Laulettiin yhteisesti: Jo Karjalan kunnilla. Maanviljelijä Uno Pulakka puhui seuraavaa: — Kuuntelin usein radiotiedoituksia sodan loppuaikoina eri maista. Siinä paljastui sodan mielettömyys. Jo-kaisessa maassa odotettiin tietoja omista omaisista. Loppumattomat pakolaisvirrat kulkivat kohti länttä. Te kaatuneitten omaiset kuulutte siihen miljoonien joukkoon, joka menetti sodassa paljon. Karjalaisten kaatuneitten omaisten kohtalo oli järkyttävä siksi että taloudellinen puute oli aina seuralaisena. He asustivat evakkoina jonkun talon nurkassa eikä usein talonväki ymmärtänyt heidän suruaan ja kohtaloaan. Nyt ovat näköalat seestyneet. Karjalaiset ovat hyvin selvinneet noista vaikeuksista. He ovat kasvattaneet lapsensa, rakentaneet kotinsa ja elävät tasaveroina toisten suomalaisten kanssa. Mutta nuo kovat kohtalot eivät koskaan unohdu niiltä, jotka ovat ne kokeneet.

Laulettiin: Maa on niin kaunis. Seurasi yhteinen ruokailu, jonka aikana puhui Säätiön puheenjohtaja maanviljelijä Matti Niippa.

Harrastunnelmaisen juhlan päätöspuheen piti rovasti Laurila, jonka hän päätti rukoukseen.

Kaatuneille pojilleni

KIRJ. A. AAVA

Niin kasvoitte rannalla Suvannon
kuni koivut lehvin nuorin
ja linjoille tuiman taistelun
vei sitten tienne suoriin,
ja kuoleman pelko ja kyynelveet
ne kasvoillanne ei näkyneet.

Sen muistan, elonne toimintaa
kun kiihoitti teräs tarmon,
se ollut ei haurasta unelmaa
ja antipaloja armon,
oman ponnistelunne polkemaan
elon lyhyt kulkunne kuvastaa.

Ja muistan, lapsina ollessaan
kuin huokasin puoleen Herran:
"Käy Jumala, poikia siunaamaan,
vie miehen mittahan kerran".
Kohtalon kättä en syytä nyt,
on rukoukseni täyttynyt.

Ken kaatui maatansa puoltaissaan
tään Suomen rajoilla milloin,
hän miehen mittahan suurimpaan
jo varttui, jo kasvoi silloin,
ja onnellisena hän uinua voi,
kun vapauslaulut maalla soi.

PEKKA KÄPPI:

Ehdotus Kiviniemen kosken virran sulkemiseksi

Kuten kaikki hyvin tietänevät, Kiviniemen kosken kuohut eivät ole olleet ikuisia, eivät edes tuhatvuotisia. Koskihan syntyi v. 1857 Vuoksen ranta-asukkaiden toivomuksesta sekä Krimin sodan seurauksena. Rantojen omistajat näet toivoivat hyötyvänsä Vuoksen laskusta uusien peltojen ja kuivempien rantaniittyjen muodossa; hallitus taas toivoi saavansa käyttökelpoisen vesikulkuväylän Laatokalta Taipaleen, Suvannon ja Kiviniemen kautta aina Jääskeen saakka, mikä olisi helpottanut esim. sotamateriaalin kuljetusta. Kun paikallisen väestön ja esivallan pyrkimykset kävivät näin hyvin yhteen, päästiin pian sanoista tekoihin. Syksyllä 1856 ryhdyttiin kaivamaan kanavaa Kiviniemen kannakselle ja seuraavan vuoden syyskuussa voitiin sulut avata. Maaperä oli kuitenkin niin karikkoista, että vesi ei syövyttänytäkään väylää riittävän syväksi, kuten oli toivottu, ja niin jäi voimakasvirtainen kuohuva koski toivotun laivaväylän sijasta.

Hallitus ei liene ollut tyytyväinen, mutta eivät olleet tyytyväisiä Vuoksen rantojen talonpojatkaan. Tehtiin useita suunnitelmia ja aloitteita tilanteen parantamiseksi. Kruunun kannalta olisi ollut edullista syventää väylä laivakulkukelpoiseksi, Vuoksen ranta-asukkaat toivoivat taas kosken veden virtaamisen pienentämistä, jopa sen tukkimista kokonaan.

Asia tuli käsiteltäväksi myös valtiopäivillä v. 1872. Silloin edusmies Karl Komonen teki talonpoikaissädylle pyyntöesityksen "veden enentämisestä Vuoksen Käkisalmen puoleiseen haaraan suluilla vähentämällä Kiviniemen kosken virtaa". Pyyntöesitys oli jätetty 19. helmi-

kuuta, joka käsitteli asian 12. maaliskuuta.

Komonen perusteleo asiaansa laajasti säädylle jättämässään kirjallisessa esityksessä, jota seuraavassa selostan suhteellisen tarkasti, koska se valottaa osaltaan Sakkolan sekä muidenkin Vuoksen virran rantapitäjien silloisia olosuhteita sekä suhtautumista Vuoksen laskuun.

Edusmies Komonen luo ensin laskuksen aikaisempiin Vuoksen laskuhankkeisiin: "Tilanhoitajat Vuoksen rannoilla tahtoivat jo monta miespolvea takaperin laskea ala-Vuoksesta niin paljon vettä Kiviniemen taipaleen läpi Suvantojärveen — josta vesi juoksee Taipaleenjoen kautta Laatokkaan — että olisivat saaneet vedeltä vaivatut niityt kuiviksi". Silloinen hallitus ei kuitenkaan siihen suostunut, koska pelkäsi Alexander Nevskin luostarin kalanpyyntipaikkojen kuivuvan. Vihdoin v. 1857 hallitus suostui hankkeeseen ehdolla, että Vuoksen ranta-asukkaat maksavat luostarille mahdollisen tappion. Kun veden lasku oli tapahtunut, eivät tilain haltijat voineetkaan k.o. korvausta suorittaa, mikä joutui näin valtion maksettavaksi. Vuoksen laskun toisena perusteluna oli e.m. laivaväylän muodostaminen.

Kaivamisen suorittivat sitten Vuoksen virtaan osallistuneet seurakunnat yhteisesti. Vuoksen ja Suvannon vedenpinnan erotus oli 22 jalkaa (n. 6,5 m). Tarkoituksena oli laskea Vuoksen pintaa niin paljon, että saataisiin kaivanto ilman sulkua kanavaksi. Mutta käytökelpoista kanavaa ei syntynytkään, vaan pudotus tasaantui 18 jalan (5,4 m) paikkeille. Tämän mukaan Kiviniemen kosken putouskorkeus olisi vain hieman toista metriä; kuitenkin se oli korkeampi,

Sakkolan historian mukaan 2,9 m. Komosella ei liene ollut riittävän luotettavia tietoja asiasta. Jos Vuoksen ja Suvannon vedenpintojen ero on ollut 22 jalkaa ja Kiviniemen kosken putouskorkeus on 2,9 m eli n. 10 jalkaa, on Vuoksen vedenpinta alentunut siinä 12 jalan (n. 3,7 m) paikkeilla. Komosen esityksessä lienee virhe sikäli, että pudotus tasaantui siinä 10 jalan paikkeille eikä 18 jalan, kuten hän mainitsee. Tätä tukee myös Komosen maininta, että Vuoksen virta alentui paikoittain entisessä haarassa 6—7 kyynärää (1 kyynärä = n. 60 cm), joka on n. 12 jalkaa. Koka Vuoksen pinta laski tämän verran, jäi loput 22 jalasta kosken putouskorkeudeksi eli siis 10 jalkaa, joka on n. 3 m. Joka tapauksessa putousta jäi niin paljon, että laivakulkukelpoista kanavaa ei syntynyt, kun lisäksi ilmestyi isoja kiviä, "jotka tekevät suuren ryöpän".

Komosen mielestä laskettiin vettä liiaksi ja unohdettiin oikea syy, miksi hankkeeseen oli ryhdytty, nimittäin rantamaiden kuivattamisen vanhan haaran rannoilla.

Komonen kuvailee vanhan ja uuden virran kulkua tarkasti säätynsä edustajille seuraavaan tapaan: "Suvannosta laskeutuu vesi Taipaleen kanavan kautta Laatokkaan. Tämä uusi virta tulee tällä tavalla juoksemaan suoraan itää kohti Sakkolan pitäjän läpi Laatokkaan, vaan ennen se juoksi Sakkolan pitäjän länsikolkan läpi enemmän itäpohjoiseen päin Räisälän pitäjään, jossa se 8 eli 10 virstaa Kiviniemestä putosi Tiuriin koskesta alas ja sitten kulki tasaisemmasti Kirkon tienoilla haaroitellen kahden puolen Ivaskalan saarta, jonka saaren oikealla puolella se putosi Ahvenitsan koskesta alas, ja

vasemmalla puolella 17 virstaa Tiuriin pudotteesta, Unnunkoskesta, jonka alapuolella kohta Kaukolan ja Käkisalmen pitäjät tulevat eteen. Käkisalmen kaupungin tienoilla teki se useampia haaroja ja pudotteita, joissa myöskin ennen mainituissa koskissa luostarin paraat kalavedet olivat. Tämä entinen aina Tiuriin koskesta juokseminen 35 virstaa pitkä kalanen virta on tullut osittain kuiviksi kivikorannoiksi ja lampiloiksi, sillä vesi Tiuriin koskissa on loppumaisillaan ja tykkäänään loppuu, jos vesi Kiviniemestä vielä hiukkasen leikkaa".

Vuoksen vedenpinnan liiallisen alentamisen johdosta on Komosen mielestä aiheutettu seuraavat vahingot:

1) Räisälän, Kaukolan ja Käkisalmen asukkaiden "nousukalan pyyntö on melkein hävinnyt, joka vedenranta-tiloilla tekee arvaamattoman vahingon".

2) Alexander Nevskin luostarille oli ennen maksettu vuokraa sen omistamista kalanpyyntipaikoista 6 000 hopearuplaa vuodessa. Nyt kun tätä tuloa ei ole, on Suomen valtion korvattava luostarille 24 000 markkaa vuosittain.

3) "Loppui venekulku mainituissa seurakunnissa".

4) On tarjolla vaara, että virta kuivina kesinä "muuttuu haiseviksi lampiloiksi, jotka voivat synnyttää ruttotauteja".

5) 6 myllyä on lopettanut toimintansa vedenpuutteen takia.

6) Vesivahingot Suvannon rantamalla ovat 100 000 markan paikkeilla, koska Taipale-jokea ei perattu ennen Vuoksen laskua.

7) Kiviniemeen on pitänyt perustaa lautta, jotta maanteitse kulkevat pääsevät yli. Vedenpaljouden takia ylikulku on vaarallista.

Komosen mielestä veden alentamisesta saavutettu voitto on hyvin pieni aiheutettuihin vahinkoihin nähden, ehkä vain sadasosa. Asukkaat Kiviniemen yläpuolella Räisälässä, Kaukolassa ja Käkisalmissa ovat saaneet "entisen kalaveden si-

jaan jonkuun tynnörin eli kapan alan hiekkasta ranta- ja luhtamaata, — — kiviraunioita ja pahoja rantoja".

Edusmies Komonen ei tuo kovinkaan näkyvästi esille sitä, että Vuoksen rantojen asukkaat itse halusivat vedenlaskua. Sehän ei olisikaan hänen esittämänsä pyynnön edun mukaista. Komonen haluaa esityksellään tehdä vaikutuksen talonpoikaissäätyyn, sillä säätyvaltiopäivillä asiat ratkaistiin todella itse säätyjen kokouksissa eikä etukäteen puoluetoimistoissa tai ryhmäkokouksissa. Valtiopäivämiehet tekivät useinkin itsenäisiä, oman järkensä mukaisia ratkaisuja, ja siksi esitysten ja ehdotusten tekijät pyrkivät kukin mahdollisuksiensa mukaan vaikuttamaan ratkaisun tekoon.

Komonen mainitsee kyllä, että Vuoksen ranta-asukkaat itse halusivat vedenlaskua, mutta tällaisena he eivät sitä toivoneet. "Vuoksen virralla on syvät rannat, ja sen tähden ei ollut uusia maita paljon toivomistakaan, jotka niin hyödyllisen venematkan, kalanpyynnön, myllyt ja pitäjän mainiot kauneudet olisivat palkinneet". Hän on sitä mieltä, että uuteen virtaan ei ole toivomistakaan niin hyviä kalastuspaikkoja kuin oli entisessä virrassa. Olihan siinä useita haaroja ja koskia, jotka 22 jalan (?) veden alentamisen johdosta ovat menetetyt ja näin ollen Suomen valtio joutuisi jatkuvasti maksamaan Alexander Nevskin luostarille 24 000 markan vuotuisen korvauksen.

Lopuksi Komonen ehdottaa, että "Kiviniemestä koetettaisiin taitavan insinöörin johdolla niin paljon tukkia, että saataisiin juoksevaa vettä entiseen haaraan". Näin välttyttäisiin niiltä monenlaisilta haitoilta, joita hän edellä oli selostanut. "Koska minun yllämainitusta esittelystä seuraa, että veden enentäminen Vuoksen virran Käkisalmen haarassa on välttämättömän tarpeellinen — —, saan minä nöyrimmästi

anoa että arvoisa talonpoikaissääty hyväksyisi tämän pyyntöesityksen säädyn omaksi".

Seuranneessa keskustelussa edusmies Lindberg (Uudeltakirkolta, oli suorittanut pappistutkinnon 1855, mutta perittyään nimismiesisältään maatilaa, ryhtyi maanviljelijäksi ja oluttehtailijaksi. Innokas ruotsinmielinen. Myöhemmin porvarissäädyn edustajana) sanoi mm., että oli tunnettua, kuinka paljon tuli maksamaan Kiviniemen kaivamisen ympäröivälle maakunnalle. Puhuja ihmetteli siksi, että nyt pyydettiin aivan päinvastaista. Hän katsoi asian olevan liian yksityisluontoisen ja vaati siksi sen hylkäämistä, koska ilmeistä oli, että säädyn tulisivat tekemään tyhjäksi kaikki ne aikeet, joista seurauksena olisi niin suurisuuntainen ja kallis työ. Lindberg jatkaa vielä hiukan leikkillisesti ja pilkallisestikin hiekan asiaa sivuten, että kun muutamat henkilöt siten ovat ryhtyneet toimenpiteisiin hankkiakseen itselleen kalaa, niin saattaisi tapahtua, että jotkut muut pyytäisivät jotain muuta vastaavaa särvintä.

Varapuhemies Slotte (Alavetelistä, ruotsinkielinen, huomattavimpia talonpoikia 1800-luvulla) ilmaisi mielipahansa kuultuaan, että koskenperkauksen seuraukset ovat olleet niin huonot, ja olisi osaltaan taipuvainen tukemaan pyyntöä, mutta kun hän ajatteli, että yhtä suuria ja vieläpä suurempiakin hankaluuksia on aiheutunut muissa osissa maata koskenperkauksista, ja voisi tulla tavaksi pyytää valtiolta korvauksia sellaisista vahingoista, niin sanoi puhuja vasten sisintään olevan pakotettu ehdottamaan pyynnön hylkäämistä.

Komonen puheenvuorossaan selvensi kantaansa ja sanoi, että tarkoitus ei ollut Kiviniemen haaran sulkeminen tykkäänään. Haluttiin vain, että "veden leikkaaminen rannikoilla ehkäistäisiin ja vettä johdettaisiin Tiurinkosken kautta kulkemaan ja että Kärkisalmi perattaisiin. Hän sanoi, että asia ei ole

Petäjärven "ristpetäjä"

Nuorempi polvi tuskin tietää, tuskimpa on kuullut puhuttavan-kaan "ristpetäjästä". Tuo vanhan polven merkkipuu oli ympäristön-sä petäjiä jonkun verran pitempi ja paksumpi Petäjärveltä Hiekkarantaan johtavan maantien varrel-la. Kun kylästä tullen päästiin metsänlaitaan ja noustiin lyhyt Kirkkomäki sekä köröteltiin puolen virstan verran loivasti nousevaa tietä edelleen, niin siinä, missä

nousu loppui, oli oikealla puolella tuo kunnianarvoisa honkapuu, jon-ka rungon alaosa oli täynnä pieniä, puukolla piirrettyjä ristejä. Iki-vanha tapa oli, että kun hautaus-saatto tuli ristpetäjän kohdalle niin siinä pysähdyttiin. Kirstua kuljet-tava ajomies piirsi uuden ristin py-hän puun kylkeen ja sitten matka jatkui. Vanhat ihmiset uskoivat, että vainajan henki saattoi pyrkiä manan majoilta takaisin kotikylään,

mutta ei päässyt tuota ristpetäjää pitemmälle. Kerrottiin, että joku oli joskus pimeänä marraskuun il-tana ohi ajaessaan nähnyt pieniä sinisiä tulenliekkejä ristpetäjän juu-rella. Ne olivat niitä vainajien sieluja. Muistan vielä hyvin kuin-ka me pikkupoikina pelkasimme tuota vainajien puuta. Kerrankin kun me (enoni Lampun Santeri, Tommilan Ale ja minä) menimme Hiekkarantaan onkimaan niin men-

yksityistä laatua, koska Vuoksesta on saatu runsaita lohisaaliita, joista kruunukin on saanut tuloja.

Edusmies Riihimäki (Keuruulta, erittäin huomattava asema talon-poikaissäädyssä) vastusti esitystä. "Olihan työhön ruvettu virallisella tavalla insenöörien kautta, niin voisi viimeinen villitys tulla pa-hemmaksi kuin ensimmäinen. Hä-nen mielestään asiaa ei voitu val-tiopäivillä ratkaista, vaan piti ensin asia tutkia paikan päällä ja sitten päättää työhön ryhtymisestä. Jos asia saa myönteisen ratkaisun, niin kruunu varmaankin ottaa osaa kus-tannuksiin, koska se oli työn alun-perin toimittanutkin. Tehty eh-dotushan tarkoitti vain k.o. työn parantamista.

Agathon Meurman yhtyi täysin Riihimäen mielipiteeseen.

Lindberg huomautti vielä, että anojan tekemä lisäys muuttaa hiu-kan asiaa, kun selvisi, että tar-koitus olisi aikaan saada vain ve-den jakautuminen Vuoksessa. Mut-ta yhtyen Riihimäen kantaan kat-soi, että asia ei ollut valtiopäivillä käsiteltävissä.

Edusmies Hyytiäinen (Heinjoelta Äyräpään tuomiokunnan edustaja-na) ilmoitti, että edelliset puhujat eivät tunne asiaa, sillä insinöörejä oli joka vuosi käynyt paikan päällä

ja olisivat tahtoneet laskea veden vielä vähemmäksi, mutta työ oli jo siihen mennessä tullut hyvin kal-liiksi ja parannustyöt voisivat tul-la maksamaan yhtä paljon. Puhu-ja vaati esityksen hylkäämistä.

Koska näin monta puheenvuoroa oli käytetty esitystä vastaan eikä yhtään sen puolesta, oli selvää, että sääty puhemiehen esityksestä hyl-käsi Komosen pyyntöesityksen.

Saattaa herätä kysymys, miksi Komonen niin innokkaasti pyrki Vuoksen vanhan haaran veden enentämiseen. Muuta selitystä asialle ei voine antaa, että Vuok-sen laskusta todella oli hänen mai-nitsemiaan haittoja Käkisalmen, Kaukolan ja Räisälän pitäjäläisille, ja Komonen edusti näiden pitäjien talonpoikia valtiopäivillä. Hän oli syntynyt v. 1825, oli talollinen Käkisalmen pitäjässä. Paikkakuntansa huomattavia miehiä, lautamies ja sai myöhemmin herastuomarin ar-von. Edusti Käkisalmen tuomio-kuntaa vuosien 1872 ja 1882 valtio-päivillä. Oli kummallakin kerralla lakivaliokunnan varajäsen ja 1872 suostuntavaliokunnan jäsen. Missä määrin todella Käkisalmen tuomio-kunnan talolliset hyötyivät tai me-nettivät Vuoksen laskun yhteydes-sä ja missä määrin he halusivat veden enentämistä Vuoksen vanhas-

sa haarassa, ei tällä tutkimuksella selviä. Asia vaatisi tarkempaa pe-rehtymistä k.o. pitäjänkokousten pöytäkirjoihin ym. asiakirjoihin. Avoimeksi jää myös kysymys, mis-sä määrin Komosen omat henkilö-kohtaiset intressit vaikuttivat pyyn-töesityksen syntymiseen. Mielen-kiintoista olisi myös saada tietää, miten Sakkolan talonpojat suhtau-tuivat Kiviniemen kosken synty-hankkeisiin ja siitä aiheutuviin myöhäisempiin toimenpiteisiin. Eh-käpä siirtoseurakuntien arkistossa Mikkelissä on näitä seikkoja kos-kevia asiakirjoja.

Kysymys sinänsä on se, että mis-sä määrin Kiviniemen kehitykseen olisi vaikuttanut ja mihin suun-taan sitä muuttanut, jos olisi alku-peräisen suunnitelman mukaan saa-tu aikaan käyttökelpoinen kanava. Ehkäpä se olisi huomattavassa mää-rin vilkastuttanut Kiviniemen ta-loudellista ja kaupallista elämää. On huomattava, että rautatiever-kostoa ei vielä ollut ja vesikulku-liikenteeseen kiinnitettiin 1850-luvun tienoilla suurta huomiota. Näihin aikoihinhan valmistui mm. Saimaan kanava. Laatokan yhdis-täminen vesikulkuväylällä Sisä-Suomen järvireitteihin lienee ollut liikenteen, puolustuksen ja talous-elämän kannalta kehittämisen ar-voinen suunnitelma.

S. RYYPÖ:

Vankileirillä paloivat nuotiot. Savun tuoksu ajautui heräävän aamutuulen mukana hiljaiseen ra-jaseudun kylään. Oli menossa jat-kosota. Talvisodan alkupäivinä poltettu kylä oli hiljalleen nouse-massa raunioistaan. Rautatie, jon-ka Suomen armeijan edestä vetäy-tyneet venäläiset olivat tuhonneet, oli sekin uudelleen rakenteilla. Ra-dan korjausta varten oli kylään tuotu kymmenittäin sotavankeja. He olivat saaneet kylän laidalla sijainneen vähäisen ahon asuma-paikakseen.

Leirin suunnalta kantautui haikaa venäjänkielinen laulu. Siihen se-koittui kylältä joitakin ääniä ih-misten aloittellessa sunnuntaiaamun askareita. Sakki poikia väentäy-tyi leiriltä johtavaa tietä, suunnat-ten kulkunsa yli peltoaukean sinne päin, missä korkea ratavalli ko-hosi kylän ja metsän rajamailla. He olivat jo varhain aamulla tul-leet seuraamaan vankileirin elämää.

nen tullen poikkesimme tieltä met-sään ja kiersimme ristpetäjän näkö-matkan ulkopuolitse.

Tuo ristinteko lienee ollut perin-töä pakanuuden ajoilta, jolloin vai-najia yleisesti peljättiin ja niille kannettiin hyvitysuhreja ja karsit-tiin nimikkopuu, jonka oksiin uhri-lahjat ripustettiin. Kun viimeksi ristpetäjän paikan sivuutin v. 1943 en muistanut katsoa oliko puu vielä siinä. Ehkäpä joku vanha Petäjär-ven asukas muistaa asiasta enem-män?

Arvi Karvonen

Nuotioden ympärille ryhmittyneet vangit olivat puuhailleet puhdetöi-den parissa, kuka punoi koria ni-tyltä haetuista pajuista, kuka val-misti kevytmetallista sormusta. Näillä töillään he saivat vaihde-tuksi kyläläisiltä leipää ja tupak-kaa.

Seurattuaan jonkun aikaa parin vangin kesken syntynyttä painin nujakkaa, ehdotti joku pojista, että mennään Lännäjärvelle uimaan. Kun tämä leirin touhu oli heille jo ennestään tuttua, suostuttiin ehdo-tukseen ja lähdettiin matkaan.

Sillä kohtaa, missä maantie en-nen kylästä pois johtaessaan oli puikahtanut alikäytävästä rataval-lin läpi, oli nyt ammottava aukko. Suomalaisten sotilaiden siihen en-nen sotia kaivamat miinat olivat aikanaan räjähtäessään heitelleet suuret kivenjätkäleet sikin sokin kauas ympäristöön. Venäläisten irtirepimät kiskot olivat jo oiotut ja naulatut entisille paikoilleen. Ne näyttivät kuitenkin silminnä-htävästi vieläkin hiukan kiemurai-silta.

Alikäytävän pieleen, ratavallin syrjälle oli jätetty kaksi radan teki-jään käytössä ollutta resinaa, toi-nen suuri, monen miehen kuljettava "pumpuksi" sanottu, toinen pienem-pi, samanlainen jolla Toropainen — ratavahti — oli joskus ennen tätä samaa rataa ajellut.

Poikasakki pysähtyi resinoiden luo. Heidän aikomuksenaan oli kävellä rataa pitkin järvelle, joka oli vähän matkan päässä ihan rau-tatien varressa. Mutta huomattuaan kulkuneuvot, joku ehdotti.

— Jos mäntäiskii resinal.

Hetkessä oli suuri pumppuresina kiskoilla päällään leveästi myhäle-viä poikia. Eivät siihen kaikki mahtuneetkaan. Eräs pojista, Ieri-kaksi sanottu etsi turhaan sijaa re-sinan laidalta. Silloin hän huo-masi että olihan vielä pienempi re-sina jäljellä aivankuin häntä var-ten.

Kun pojat alkoivat "pumpuuta" kohti loivaa vastamäkeä Rapamäen leikkausta kohti lähti Ierikka verk-kaisesti soutelemaan toisten jälkeen. Pumpun varsi keinui ja resina koikkelehti mutkaisilla raiteilla. Varren toisesta päästä puuttui sii-hen kuuluva puinen kädensija. Se vaikeutti hieman heidän kulkuaan, mutta eihän heillä ollut kiirettä. Laskettuaan välillä pienen myötä-leen he joutuivat uudelleen vasta-mäkeen, joka kohosi nyt kohti "Tai-vaanrantatien" harjannetta. Tä-män palteen kupeella välkkyi kir-kasvetinen, vähän toista kilometriä pitkä Lännäjärvi, poikien suosima uimapaikka.

Jouduttuaan mäen puolivälin seu-tuville, pysähtyi takana tulevan Ie-rikan resina äkkiä. Hän näki ra-dan varressa pienen esineen, se oli sormenvahvuisesta raudasta tehty, molemmista päistään taivutettu koukku — hollihaka — niinkuin si-tä rakennusmiehet nimittivät. Täl-laisella koukulla kiinnitettiin hirsi paikoilleen kun siihen veistettiin salvainta. Ierikka otti raudan kä-teensä, katseli ja käänteli.

— Mistähän tuokin tänne joutu-nut? Kovin on ruosteessakin,

ruohka, kannattaisiko mokomaa kotiinkaan viedä?

Silloin hänen mieleensä välähti että siitähän saisi mainion hyppyrin — leksun — paluumatkaa varten. Hän etsi sopivan kiven ja niit-tasi raudan lujasti kiskojen liitokseen, lähti sitten nopeasti tavoittamaan toisia.

Ennen, rauhan aikaan, olivat Län-näjärven rannat asumattomia. Niin ne olivat vielä nytkin, mutta venäläiset olivat tuoneet sinne välirauhan aikoina muutamia rakennuksia, joiden joukossa oli myös sauna.

Järven rantasauoineen joutuessa poikien näkyviin, he huomasivat saunasta nousevan savua. Kuka-han siellä mahtaisi olla? Asukkaita ei järvellä ollut, siitä he olivat varmoja. Viki, toisia vähän pitempi hoikahko poika sanoi silloin.

— Tiije häntä, vaik ois siel de-santti likojaa liottamas.

— Tai venäläisii kaukopartio. Pojat pysähtyivät.

Tommi, tukevahko ja leveähar-tiainen pojanjaarikka katsoi niska-kenossa lakinlippansa alta pitkään saunalle päin.

— Ei oo yhtään sanottu, vaik ois-kii. Mut ko myö männää likem-mäks ni sillo tää nähää.

He lähestyivät seunaa varovasti kunnes sisältä kuuluva puheen mu-mina sai heidät pysähtymään. Sau-nan avoimesta ovesta kuului kova naurunrähähdys ja puhe alkoi taas jatkua. Silloin he jo tunsivat äänis-tä saunassa olijat, menivät ovelle ja kurkistivat sisään. Siellä istui saman kylän poikia kuin hekin, toiset lauteilla ja toiset uunin edus-talla, nämä olivat vain vanhempia, melkein aikamiehiä ja kulkivat senvuoksi omassa sakissaan. Niku, näistä eräs, kohenteli juuri hiillosta ja kertoi toisille jotakin, mutta huo-matessaan pojat hän huudahti.

— Katsoha, mistäs pojat tulluot? Mist työ tiesittä jot tää on sauna lämpiimäs?

Pojat tirkistelivät saunan hämä-rään ja Tommi sanoi.

— Sunnuntainak työ pakanat sau-

naa lämmitättä? eiks ne lauvan-tait uo paremmi saunapäivii?

Eräs lauteilla istuja ojensi sil-loin kämmentänsä, joka oli verestä punaisena.

— Niihä ne on, mut katsoha tätä — eis tää uo teijäki mielest sauna tarpies?

— No voi hyvät pojat, jo on ko-vat ajat. Mis sie tuota uot oikei pitänt?

Joku selittää silloin ettei sitä ole missään erikoisemmin pidetty. Veka oli vain yrittänyt heittää oma-tekoista kranaattia, mutta sytytys sattuihin olemaan vähän aikainen ja se räjähti kädessä.

Veka istui ja katseli kättänsä. Niku asetteli kohennuskeppiä nurk-kaan. Kiuas alkoi olla valmiina antamaan tulisen löylynsä saunas-sa olijoille.

— Sattuu niitä ain meikäläisil — kaikenlaisii —.

— Mut Niku, mite siel oravajahis oikei käi? Sie et taano jutelt sitä loppuu ast.

Niku oli juuri poikain tullessa ol-lut kertomassa, kuinka he Vekan kanssa olivat olleet oravajahdissa, mutta juttu oli sitten jäänyt kes-ken. Hän istui nyt kynnykselle ja alkoi kertoa.

— Mie sanoin Vekal jot heitähä hattuis ilmoa, ni mie saan koitella jot tekkyöks täl miu pyssylläin mi-tä? Heä vähä aikoa eppäil, mut sit kuitenkin viskas. Ja mie am-muin. No, myö menneä katsomoa, siin hatu ei olt yhtä reikeä. Vek-kaa nauratti ja heä sano jot hei-tähä sie nyt vuorosais. Mie heitin ja Veka ampu — käytti toas kat-somoa — miu hattuhein olki tullt pien reikä. Sillokos Veka naura-moa — heä nauro jot ol iha ke-velän. Minnuu vähä harmitti ja mie sanoin jot heitä sie viel toine kerta, enhä mie taano kerent ies kunnol ottaa pois pyssyy selästän. Siit Veka viskas. Mie ko tömähy-tin ni Veka hatust ei olt jälel muu-ta ko hiknauha ja vähä lippoa.

Järvellä uitiin hoilattiin. Välil-lä otettiin löylyt. Kesäinen päivä

kului nopeasti. Kun suuret pojat olivat häipyneet omille teilleen al-koivat pienemmätkin pukeutua, niin he alkoivat vähitellen hank-kiutua kotia kohti.

Kun resinat oli nostettu kiskoille ja paluumatka aloitettu, kelpasi poikien lasketella, sillä edessä oli nyt pitkä alamäki. Suurimmat po-jista intoutuivat painamaan lisää vauhtia, vaikka resina jo muuten-kin vääntelevä kuin vikuri hevo-nen, pyrkien tämännästä pois jal-kojen alta. Takinliepeet hulmusi-vat ja suurimpien kasvoilla oli ilki-kurinen virnistys. Silloin kaikki huomasivat yhtäkkiä hollihaan jo-ta nopeasti lähestyttiin ja samassa resina jo törmäsi siihen, keikah-taen ympäri niin että peräpäässä olleet lensivät kaareissa toisten yli radalle ja edessä seisovat olisivat jääneet kaatuvan resinan alle, ellei-vät muutamia pojista olisi ehtineet työntää hartioitansa eteen. Sattui käymään niin että se pää pumpun-varresta, jossa ei ollut sitä käden-sijaa, sujahti eräälle, myös Ierikak-si kutsutulle, housunkauluksesta sis-sään, pujottautuen lahetta pitkin kunnes upposi ratavallin hiekkään. Resinaa piteleville pojille tuli hätä.

— Pois Ierikka alt —.

— En mie peäse, pumpuvars män pöksyy.

— Myö ei jakseta tätä kauva pit-teä, ähisivät pitelijät tuskaisina.

— Repikää Ierikan housut, huusi joku nopeasti.

Kuului repeytyvän vaatteiden rahi-naa ja vikkellästi hyppäsi Ierikka pois alta. Samassa kaatua rotkahti resina radalle.

— Jukemaita pojat. Kuka on pant hollihaan kiskorakkuo?

Pojat katselivat toisiaan. Joku istui kiskolle ja yski. Toinen ta-putti häntä nyrkillä selkään — hen-ki ei tahtonut oikein kulkea.

— Mite Penal käi? kysytään. Tä-mä haukkoi vielä henkeään ja se-litti.

— Mie käin pojat yllääl. Mie katselin kokoajan lentäissään ko-työ toiset kuhajitta miu alapuolel-

Entisajan urheilurientoja Sipilänmäen aholla . . .

Muistelenpa aikoja yli viisikym-mentä vuotta taaksepäin jolloin urheiluaate jo oli puhjennut kukaansa Suomen kansan keskuudes-sa, ulottaen vaikutuksensa syrjä-kylienkin elämäntyylin muotoutu-miseen. Voimistelu- ja urheiluseu-roja perustettiin melkeinpä jokai-seen pitäjään ja seurojen toimin-nan vakiintuessa laajennettiin har-rastusta alaosaatja perustamalla, vetämällä näin aatteen piiriin yhä enemmän asiasta kiinnostuneita yksilöitä. Urheilun harrastamisella oli niihin aikoihin keskeinen asema myöskin syntymäkylässäni, Sakko-lan Sipilänmäellä ja kun kenttäky-symyskin oli jo aikaisemmilta ajoil-ta vakiintunut ei ollut estettä uh-

heilutoiminnan kehittämiseksi. Ky-län toisella laidalla oli sellainen vil-jelykseen kelpaamaton nummi elik-kä aho joka oli jo useat vuodet ollut kyläläisten vapaa-ajan kesäi-senä kokoontumispaikkana maan-omistajien suostumuksella ja tässä sitä sitten ruvettiin kokoontumisia jatkamaan urheiluharrastuksien merkeissäkin. Innostusta oli riittä-miin ja kun mukaan liittyi varttu-neempaakin väestöainesta, vaikutti tämä innostavasti nuorisonk'n mu-kaantuloon. Iltamia pitämällä saa-tiin varat välttämättömien välineit-ten hankintaan ja niinhän se sit-ten alkoi ankara tiimellys kuten Jukolan poikien kiekonlöynti Kiven kertomana. "Tellättiin" kuulaa,

lain — siit mie putosin kiskol kup-piellein.

— Mut kuka peeveli tään holli-haan laitto? Ei täs sillo mittää olt ko mäntii.

Pojat huomasivat samassa toisen Ierikan, joka oli kulkenut omalla kyydillään kumartuneena pumppu-resinan taakse ja touhusi jotakin. Pojat menivät lähemmäksi ja alkoivat heristellä nyrkkejään.

— Sie kehveli, panit hollihaan kiskorakkoo ja meinasit meijät tap-poa.

Ierikka nauraa hörähtää, ei pu-hu mitään — äheltää vain resinan-sa kimpussa. Hän oli halunnut nähdä kolttosensa vaikutuksen oi-kein läheltä, kuvitellen että resina esteen ylittäessään vain vähän hy-pähtää. Kun sitten pumpun pohja äkkiä kohosi hänen eteensä, hän mennä rysähti sitä päin. Törmäyk-sessä hänen ajokkinsa etupyörä vääntyi poikittain, sitä hän nyt yrit-ti saada oikaistuksi.

— Voi ruskijan kirjavan kirjava. Joku yritti etsiä sanoja, mutta kat-seltuaan vähän aikaa Ierikan tou-

huilua he alkoivat leppyä. Oli sen-tään onni ettei ollut käynyt hul-lummin.

— Kukas männöö nyt nää lahja-kapineet palauttamaa ja kiittä-mää lainast. Jos nyt saavat mei-jät kii ni sotoikeutee jouvutaa jo-ka sälli.

Eräs keksii silloin keinon.

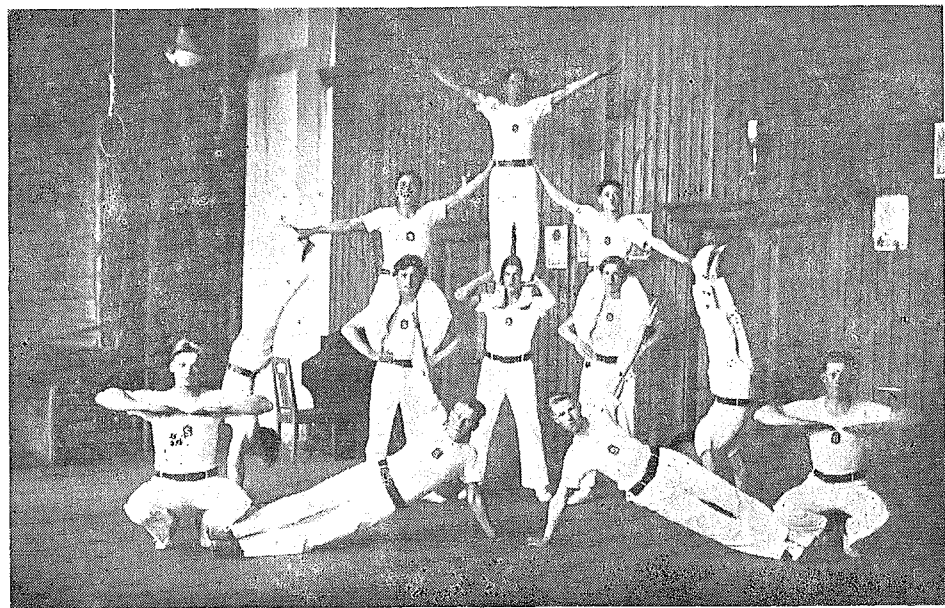
— Eihä meijän tarvii näitä taka-sii viijä. Tuntootha neä tien ja ossaavat kotihee — senko vaa sy-sättää mänemää Rapamääst allaa.

Siinä se oli — keino. Kun oli päästy Rapamäen leikkauksen ja "Kuoppien" sillasta vähän ohi, alkoi viimeinen alamäki. Siitä sai-vat resinat jatkaa matkaansa yksin. Sinne ne lähtivät kierimään. Ja pumppu ikäänkuin vilkutti men-nessään, ensin laiskasti, mutta aina iloisemmin ja vilkkaammin sitä mukaa kuin vauhti koveni.

Pojat laskeutuivat ratavallilta alas ottaen suunnan kohti kylää. Viimeisenä kulki Ierikka repaleiset housut askelten tahdissa heiluen.

Rajan suunnalta, noin parinkym-menen kilometrin etäisyydeltä kuu-luivat sodan äänet.

"viskattiin" keihästä ja kiekkoa se-kä "putkahettiin" pituus- ja kor-keushyppyä. Seiväshyppyäkin har-rastettiin kuusipuusta valmistetun "sapilaan" avulla ja välistä juos-tiin eripituisia matkoja melkein kieli vyön alla. Vapaa-ajat kului-vat rattoisasti eikä näitten harjoi-tusten jälkeen tarvinnut unentuloa kauan odotella. Silloin tällöin pan-tiin toimeen yleisiä kilpailujakin ja osanottajia aina riitti — ei niin-kään haviteltu palkintoja — innos-tus se oli joka mukaansa tempasi. Muistiini on jäänyt eräästä kilpai-lutilaisuudesta hullunkurinen sattu-mus. Huudettiin juuri korkeushyp-pykilpaan osanottajia ilmoittautu-maan kun aholle ajoi polkupyöräl-lään eräs innokas tämän lajin har-rastaja. Kehoitin poikaa tulemaan kilpaan mukaan mutta tähän seik-kaan ilmeni vaikeuksia — urheilu-housut olivat pojalta jääneet mu-kaanottamatta. Ei saatu sopivia lainaksikaan — kunnes minulla "sy-tytti". Pojalla oli yllään pitkä val-koinen paita ja mikä olisi yksin-kertaisempaa kuin hakaneulan avulla muodostaa kilpailupuku. Näin tehtiin ja poika oli valmis riman ylitykseen — otti vauhtia ja kierähti komeasti riman yli. Mut-ta lienee ponnistus ollut liian raju ja "rullaus" tullut liian pitkäksi kun poika putosi alastullessaan hie-kalle selälleen ja tuo hakaneula — ryökäle — oli pettänyt, koska pai-dan helmat olivat siirtyneet kainalo-on. Oli siinä katsojien joukossa sitten sipinää sekä supinaa ja nais-puoliset katselijat peittivät kiireesti käsillään näköelimensä — oltiin häveliäitä. Mutta kuten aina — niin tässäkin oli pahoilla kielillä työmaa — huhuttiin, että monella silmänpeittäjällä olisi ollut muka sormet harallaan? Omalta osaltani en ehtinyt tästä seikasta varmistua koska ajatuksen alkuunpanijana ei oloni muutenkaan tuntunut kehu-

Sakkolan poikien "pyramidi" valistustalolla.

tavalta. Onneksi ei vahingon uhri osoittautunut hankalaksi — tuumailhan vain että jos häneltä jotakin lienee näkynyt, niin ei sellaisen isän pojalta tällaista oltu ennen nähtykään. Yleisön ilmeistä päätellen oli ainakin katsojilla ollut hauskaa.

Muun urheiluharrastuksen ohella pyöri aholla myöskin jalkapallo, jonka potkimiseen osallistuivat vakaiset isäntämiehetkin. Siinä sitä oltiin kuumina kun joukolla ajettiin palloa takaa ja se oli onnellinen joka sai välinettä kengänkärjellään tuupattua. Suunnasta ei ollut suurtakaan väliä kun into oli korkealla. Mutta tulihan niitä maa-lejakin — enemmän kuitenkin osallistuneitten säääriin mustelmia joita ei kuitenkaan seuraavissa yhteenotoissa muistettu. Eräs isäntä keksi mustelmia vastaan tehokeinon — ilmestyi kentälle huopasaappaat jallassa, varret ahdettuina heiniä täyteen. Luonnistuihan se potkiminen näilläkin — kyseessähän ei ollut taito, vaan harrastus.

Oli se vaan silloinen harrastelu kovaa leikkiä — usein paistaa molotti aamuinen aurinko idän taivaalla poikien vielä äheltäessä kuulankimpussa. Jäihän kuitenkin tunti kotiinmenoon ja aamukahvin juontiin jonka jälkeen oli kiiruh-

dettava joko heinäniitylle tahi muuhun ajankohtaiseen askarrukseen — eihän urheilu saanut muodostua itsetarkoitukseksi — työtäkin oli tehtävä. Nuorenanahan sitä jaksettiin paljon, lepoa ajattelematta.

Muistelen kunnioituksella niitä vanhemman polven yksilöitä jotka

mukaantulollaan ja monella muullakin tavalla vaikuttivat myönteisesti nuorison vapaa-aikojen viettoon, oivaltaen urheilun yhdeksi kokoamismuodoksi, nuorison näin säästyessä muilta, heidän elämänsä kenties vahingollisesti vaikuttavilta harrastusmuodoilta.

E. Karonen

TUOMAS

Kerron tässä pienen tositarinan Tuomaasta, joka asui mäkitupalaisena kotini lähetyvillä, korkean, kumpumaisen lamminpalteen päällä.

Tuomaan tupa ei ollut suuri, eikä enää uusikaan, olihan aika jo ehtinyt kavertaa sen seinähirsistä ja salvaimia, kuin puoliksi palaneelle karrelle. Huoneita tuvassa oli vain yksi, tosin oli porstupa lisäksi suojaamassa tuvan ovea talvisilta viimoilta ja toimihan se samalla jonkinlaisena talousvarastonakin. Kalustoa Tuomaan tuvassa ei paljoa ollut, pari penkin pätkää niiden kahden nelikulmaisen ikkunan alla, jotka päivisin antoivat niukkaa valoaan tupaan. Lisäksi oli tietysti sänky, pieni pöytä ja pöydällä tuiki tarpeelliset välineet: kitupiik-

ki ja suolakuppi. Nämä kumpikin kuuluivat jokapäiväiseen leipään, sillä suolaahan tarvittiin aina mausteeksi ja kitupiikistä sai valoa. Se oli tehty pienestä mustepullostasta, jonka suulla oli kannaton kiväärin hylsy, ohutpää ylöspäin täytettyinä permeällä pumpulikankaalla, joka imi öljyä ylös liekkiin. Paljoa se ei valoa antanut noin senttiä korkealla liekillään, mutta ei myös kuluttanut öljyäkään litraakaan kuussa, vaikka siinä pidettiin tulta yöt päivät yhtämittaa. Tuomas oli näet kova piippumies ja lampusta sai helposti tulen piippuun, liitteen ja päretikulla vanariinkin, jos talvi-iltoina vaikka naapuriin mentiin. Tätä kitupiikin tulta piti vieraankin erikoisesti varoa, sillä se oli kovin arka sammumaan ja Tuomas

EEMIL LEINONEN:

Sakkolan porsaista ja porsasparisniekoista

IV

Niinkuin edellä jo tuli kerrottua että Kiviniemen kasarmilta saimme hyvää ja suhteellisen halpaa sikojen ruokaa. Tämän vuoksi tulin kiinnittäneeksi erikoista huomiota sikatalouteen. Niinpä meillä olikin jo kevääksi järjestetty kaksi porsivaa emakkoa ja lisäksi lihotussiat.

Pääsiäinen oli silloin maaliskuun loppupuolella ja vaimoni sisar mie-

hineen tuli meille vieraisille. Toisella emakolla olivat silloin neljäviikkoiset porsaas, oikein kauriit ja hyvin kehittyneet, paino siinä kymmenen kilon korvilla. Vieraat kävivät porsaita ihailmassa ja ihmettelemässä. He kertoivat että siellä kulkee eräs sakkolalainen porsaskauppias, ensin se myy niitä Joensuun torilla ja sitten L'eksaan

menevän perässä sillä on porsasvaunu ja siitä se myy niitä kaikille väliasemille, mutta siellä meidän kylässä sillä on oikein jälleenmyyjä. Se kun on tehdasseutua ja siitä kulkee valtatie Ilomantsiin. Ne Ilomantsin ukot näyttävät ostavan paljon noita porsaita.

Vaimoni sisar innostui kovasti ja alkoi puhua miehelleen että hän-

melkein suuttui kun piti pitska raapaista, jos ei liitassakaan sattunut tulta olemaan.

Suolakupista taas muistan kerrankin kun vielä poikasina olimme naapurin Antin kanssa Tuomaalla kylässä ja satuimme ohimennen sanomaan että voisikohan tuota suolaa kuinka paljon syödä paljaaltaan. Silloin Tuomas innostui ja sanoi meille: A mitä sie maksat, ni mie syön koko kupillisen. No sovittiinhan maksuksi viisi markkaa ja Tuomas otti tavallisen kahvikupin kokaisen suolakuppinsa, meni porstuvan sulanaan ja täytti sen hienolla ruokasuolalla reunojaan myöten. Kun Tuomas palasi tupaan, näytti hän meille, että varmasti on täysi ja alkoi kupin reunaan juoda suolaa, kuin kahvia. No, pian se menikin ja Tuomas vielä nieleksiessään sanoi meille: näyttäkсты nyt, raha tänne. Annettiinhan me vähän pettynein mielin se sopimamme viisimarkkanen ja Tuomas tyytyväisenä latasi ja sytytti kitupiikistä piippunsa. Vähän ajan kuluttua alkoivat Tuomaan silmät ja nenä punoittaa, kitkerää vettä nousi suuhun, eikä parinkaan piipun savut auttaneet, olo vain paheni, jo alkoi väänellä vatsaakin niin että veti miehen ihan kippuraan. Silloin meitä vietiin Tuomaan tuvasta, eikä vielä yöllä-

kään kunnolla nukkuttanut kun pelkäsimme Tuomaan kuolevan suolan syönnistä, jos ei kyllä nukkunut Tuomaskaan.

Olihan Tuomaalla toki muitakin harrastuksia, kuin piippunsa. Oli pärehöyläkin, sellainen lankun tapainen, koivusta tehty laite, jonka toinen pää kiinnitettiin kop'salla seinään kiinni. Noin metrin päässä seinästä lankun pituussuunnassa oli terälaite ja sen alla tukevasti maassa paksu pölkkö, jonka päällä pärepölkkä pidettiin höylättäessä. Tarvittiin neljä viisi rotevaa miestä lankun ohennettuun päähän, jotka työnsivät sitä vaakasuorassa sivulle neljä viisi askelta kunnes terä kulki takaisin pärepöllyn yli, sitten samanverran selkänöjaa kovasti vetäen ja niin valmis katto-päre putosi pöllyn viereen maahan. Hitaasti sillä päreitä valmistui, mutta olihan silloin aikaa.

Tuomas oli myös kova hevosties. Hän osti maitovarsan, jota hoiti, kasvatti ja opetti sen kunnan hevoseksi. Opetusmatkoillaan Tuomas lauantai-iltoina valjasti särkevän liistereen eteen, oli sitten kesä tai talvi ja lähti eukkoineen saunareisulle johonkin naapuriin. Tuomaan reessä ei ollut rautaa, vitsaksesta väänetyt saverikotkin, siinä oli painetut apulistat jalasten alla ja kun ne kesäisin hiekkasella

maantiellä pyrkivät kulumaan, täytyi aina olla varastossa uusia lis'oja vaihdettavaksi kuluneiden tilalle. Saunareissuillaan Tuomas jutteli mukavia ja eukko sai aina lauantailämpösiä lihakimpaleen kanssa mukaansa, käärittyinä Käkisalmen Sanomiin tai Yhteishyvään. Kotiin tultuaan käärelehdet sitten visusti oioittiin suoriksi ja liimattiin jauholiisterillä tuvan seinään, entisen tummimman lehden päälle, lämmintä pitämään. Sieltä seinältä me pojat luettiin sitten sellaisiakin uutisia, mitkä muuten olivat jo unohtuneet.

Talvisin, kovien pakkasten paukuessa Tuomas oli viluinen. Hän kantoi sängynkannen tupaan, asetti sen päästävedettävän päätyjen päälle laveriksi ja kipusi yöksi ylemmäksi. Laverin jalkopäästä alkoi liitta ja sen takana oli avonainen leipäuunin suu. Minkäverran Tuomas tunsii lämpöä lisää tarvitsevansa, hän hivuttautui vain jalkopäähän päin ja useinkin kylmän yön jälkeen aamulla Tuomaan jalat olivatkin jo uunin perällä ja silloin ei enää reumatismi kolottanut jäseniä. Hän oli elämänsä tyytyväinen. Tuskinpa Tuomas olisi vähillä vaihtanut totuttua, vaatimatonta, mutta onnellista oloaan jonkun parempiosaisenkaan kanssa. — M. R.

kin kävisi porsaita siellä myymään, kun heillä on lehmä, maitoa sekä lämmin navetta, ei haittaa vaikka jäisi joku myytävä seuraavaksikin päiväksi. Niin sitä asiaa siinä tuumailtiin ja vertailtiin hintoja täällä ja siellä. He sanoivat että siellä kysytään suurikokoisia porsaita, niillä saa hintaa, pieniä ei kannata lähettää. Sanoin heille että arvelisin, jos ei mitään erikoista satu, näiden meidän porsaiden painon viikon kuluttua olevan 13—15 kilon välillä.

Tämän tuumailun tuloksena oli sellainen päätös että kun huomenna on pääsiäismaanantai, niin minä lähden ostamaan 10—15 kappaletta porsaita lisää seuraavan viikon maanantaiksi. Lähetän nämä kotiporsaat teille suoraan ja ne kylältä ostetut tulen itse myymään Joensuun torilla. Ja jos minulta silloin jäisi joku tähteesi niin tuon ne tullessani teille. Sellainen sopii mainiosti, sanoivat he.

Pääsiäismaanantaiaamu valkeni sinä vuonna aurinkoisena ja kauniina, muistan sen vieläkin. Yöllä oli ollut pieni pakkanen. Lunta oli vielä kaikkialla maanteilläkin ja rekikeli mitä parhain. Pistin hevosen valjaisiin ja suunnistin matkani Lupraan. Olin kuullut että näillä Lupran ja Pannusaaren emännillä oli ollut hienoista kilpailua tässä porsaiden kasvatuksessa, eli kuka talo sai näistä tuotteistaan ajankohtaan verraten parhaimman hinnan. Porsaiden hinta määräytyi koon, laadun ja vuodenaajan mukaan. Sakkolan emännillä oli tavallisesti ainakin oman kylän kesken senverran kanssakäymistä näissä porsasasioissa, että ei tavallisesti tarvinnut kuin laitimaisen talon emännältä kysäistä, onko siinä kylässä myytäviä porsaita niin tavallisesti ne tiesivät, missä talossa niitä sillä kertaa oli, jos eivät aina tarkalleen tienneetkään sanoa niiden ikää ja kokoa.

Poikkesin siinä mennessäni Valkjärvelle Valtosen taloon, se kun oli siinä aivan tien poskessa. Kysäi-

sin Hilma-emännältä, onko myytävänä porsaita? Ei ole vielä, mutta parin vikon kuluttua pitäisi tulla. Onko sinusta tullut porsasparisniekka? kysyi Hilma. Ei ihan vielä, mutta jos myöhemmin sattuisi tulemaan. Käy sitten talossa kun tulee se aika.

Ajelin siitä Lupraan. Poikkesin Matti Kuisman taloon, joka oli ensimmäinen talo siltä suunnalta kylään tultaessa. Kysäisin Kuisman emännältä, millainen on porsastilanne heidän kylässään. Hän sanoi

Juho Sipiläinen tekee porsaskauppoja Kuopion torilla.

että kyllähän heilläkin niitä on, mutta on vasta viikon vanhoja, on täällä niitä toisissakin taloissa, mutta ne on pieniä, paitsi tuolla "Lomu-Karosella", siellä on yhdeksän kappaletta ja ne ovat neljäviikkoiset. Kävin niitä toissa päivänä katsomassa ja ne on hyviä, sanoi emäntä. Hän olisi käynyt kahvia laittamaan, sanoin että juodaan sitten ne kahvit kun tulen kolmen viikon kuluttua teille uudelleen.

Lähdin siitä ajelemaan Lomukaroseen, joka oli noin puolen kilometrin päässä yksinäinen talo metsän keskellä. Tämä talo mielestäni kaipa pienen esittelyn. Maapaikan nimi oli Lomu eikä asukkaiden nimi ollut enää Karonen vaan Kuisma. Emäntä oli aikoinaan ainoana tyttärenä ottanut kotivävyksi Kuisman. Mutta kun

Lupran niinkuin muidenkin Sakkolan kylien asukkaissa oli paljon Kuismia, kulki tämäkin talo perinteellisellä nimellä, jolla se eroitettiin muista Kuismista. Taloa asui emäntä jo täysi-ikäisiksi tulleiden poikansa ja tyttärensä kanssa. Menin taloon, sisällä oli emäntä ja tytär. Tervehdittyäni esitin asiani. "Kyllä meillä porsaita on", sanoi emäntä. "Santeri onkin juuri porsaita syöttämässä". "Isäntäkös teillä porsaat hoitaa?" kysyin. "Hänhän ne hoitaa ihan syntymästä as-

ti. Ei se usko sitä toisten tehtäväksi. Siellä se valvoi nytkin koko yön, kun ne syntyivät, ettei emä päässyt niitä makaamaan". "Minä menenkin sitten niitä katsomaan". Menin, koputin sikasuojan ovelle ja kysyin: "Onko isäntä siellä?" "Kyllä on", vastasi Santeri. "Tulisin porsaita katsomaan ja vaikka ostamaan". Se oli komea näky kun yhdeksän suurta komeaa pyöreää porsasta loikoili puhtailla pahnoilla, täyteläiset kuin pavun palot, karva hieno ja kiiltävä kuin silkki. Kysyin niiden ikää. Santerianoi että kaksi päivää yli neljän viikon. "Mikä on hinta ensi viikon maanantaina tuotuna Kiviniemen asemalle?" "Kolmesataa markkaa", sanoi isäntä. "Luuletko näiden keskipainon silloin olevan 15 kiloa?" "Uskon sen olevan hiukan yli". "Mikäpä siinä", sanoin. "Tuo ne sit-

ten ensi maanantaina klo 14.00 Kiviniemen asemalle. Tuossa on viisisatanen käsirahaa".

Kun Santeri toi porsaat asemalle, sanoi hän ne lähtiessään punninneensa, suurin painoi 17 kiloa ja pienin 14,5 kiloa. Meille kehittyi hänen kanssaan niin luottamukselliset suhteet että sen kahdentoista vuoden ajan, minkä tulin porsaskauppiana olleeksi, ostin koko hänen porsastuotantonsa. Vaikka olisi ollut miten suuri myyntikilpailu, aina ne sai ensin myytyä ja voittoaikin, sillä heikkokuntoisella tavaramalla sitä aina tiukan paikan tulien tappiota tuli. Olihan niitä minunkin ostopiirissäni hyviä ja suuria porsaita muillakin, mutta asetaisin Santeri Kuiman aivan etutalalle kun heillä oli aina "uhkahyvät", niinkuin parisniekkojen kesken sanottiin. En usko että niitä missään talossa niin vasiten hoidettiinkaan, ei meillä eikä muualla. Tähän tulokseen olivat tulleet myös Lupran kylän emännät, että Santeri Kuisma on paras porsaiden hoitaja.

Enpä suurempaa parttiaa tälle ensimmäiselle reissulle halunnut ottaa. Olihan tämä tavallaan sellainen koematka kun ei ollut tämän alan tuntemusta. Tästä syystä otin asian hyvin varovasti. Lauantaina tein jo porsaslaatikon ja syöttökaukalon valmiiksi. Maanantaina naiset keittivät porsaiden eväsvellin. Laitoin puoli kupoa ruisolkia hyvälle nipulle ja hyvän peitteen kun oli vielä kylmä vuodenaika. Siinä ne olivatkin matkalla tarvittavat varusteet. Ei muuta kuin lähtiessä pistin vielä vasaran pompan taskuun, että varsi näkyi. Se oli sellainen porsaskauppiaan tuntomerkki.

Isäni lähti minua asemalle saatamaan. Jouduimme noin tuntia ennen Raudusta tulevaa junaa Kiviniemen asemalle. Asemamiehet sanoivat että nostakaa vaan porsaslaatikot tuohon pääraiteen lähelle niin ne nostetaan siitä sitten junassa oleviin porsasvaunuihin. San-

teri Kuisma oli myös tuonut jo häneltä ostamani porsaat asemalle. Ajoi siihen myös Matti Loponen Vuokselasta. Hänellä oli reessä kaksi laatikkoa porsaita. Hän oli Juho Sipiläisen ostomies. Hän teetti niistä myös rahtikirjat koska Sipiläinen itse tulisi vasta saapuvassa junassa. Määräasema oli näillä Joensuu. Minä kävin myös teettämässä rahtikirjat. Toisen laatikon passitin Joensuuhun ja toisen lankoni nimellä Kaltimoon. Vein rahtikirjat konttoriin. "Jaaha, uusi parisniekka, onneksi olkoon vaan". sanoi asemapäällikkö Orho leikkisään tapaansa ottaessaan rahtikirjat vastaan.

Kun juna tuli ja pysähtyi asemalle, laskeutui sieltä porsasmiehiä kymmenkunta. Oli Pietiläisen Juho ja Jalmari, Peltosen Simo, Oravan Jussi, Kiiskin Eino ja Rastaan Juho ja tietysti Sipiläisen Juho. Oli näet tapa käydä katsomassa ketä kavereita mistäkin asemalta tulee, minne kukin menee ja milaista tavaraa kullakin on ja tuleeeko sieltä joku myymään samaan paikkaan. Sehän luonnollisesti kirstäisi kilpailua. Kun olin siinä laatikoitteni vieressä kampeineni kysyi Rastaan Juho: "Aiotko lähteä matkaan?" Sanoin että sellainenhan tässä olisi niinkuin meininki. Juho nosti laatikon päältä peitettä ja sanoi: "On siinä poika varannut ensimmäiselle reissulleen sellaiset tarpeet että ei naapuri varmaan pääse jalkoihinsa tallomaan". Vastasin että olisihan se häpeä, jos ensimmäisellä kerralla tallaisivat. Siitä ei tiedä, miten pitemmän päälle käy. Niinhän se lienee vaikka missä ammattikunnassa että koitetaan uusi yrittäjä, niinkuin sanotaan, savustaa ulos. Joskus se onnistuu, jos uusi yrittäjä on heikoin perustein lähtenyt liikkeelle.

Ajankohta oli vielä aikainen. Porsasvaunuja oli vielä vähän junan perässä, taisi olla viisi tai kuusi, nekän eivät olleet täysiä. Sakkolan asemalta oli tulossa Naskalin Matti ja Karvasen Matti. Naskalin

Matin tavarat nostettiin siihen vaunuun, jossa olivat jo Rastaan tavarat, sen suunta kun oli etelään. Karvasen Martin taas nostettiin Sortavalan osoitettuun vaunuun. Sortavalassa näytti porsaiden kysyntä olleen hyvä koska sinne oli osoitettu kolme vaunua. Savoon päin oli yksi ja Joensuuhun yksi vaunu. Hiitolassa vaunumme liitettiin Sortavalan matkustajajunan perään. Sortavalassa sanottiin että Joensuuhun menevä porsasvaunu liitetään aamulla klo 6 lähtevän matkustajajunan perään. Katsoimme että vaunussa oli kaikki kunnossa ja menimme matkustajakotiin yöksi ja pyysimme herätyksen viideksi. Varasin kellon tuolille viereeni, sillä en uskaltanut nukkua kun en oikein luottanut heidän herätykseensä. Epäilykseni oli turha sillä herätys tuli aikanaan.

Mentyämme asemalle katsoimme että porsasvaunussa kaikki oli kunnossa, menimme asemaravintolaan kahville. Juna lähti vähän yli kuusi ja saapui Joensuuhun 8.30. Sipiläiselle oli jo entuudestaan tilattu hevosties asemalle vastaan. Häneltä jäi neljä laatikkoa Joensuuhun ja viides oli osoitettu Kaltimoon. Minulla kun oli vain yksi laatikko ja hyvä rekikeli kun oli, menivät ne samassa kuormassa torille.

Täällä oli jo suuri joukko porsaanostajia odottamassa. Monilla oli jo laatikkokin valmiiksi varattuna. Kun nämä ostajat olivat luoneet yleissilmäyksen kaikkiin sillä kertaa tarjolla olleisiin porsaisiin, niin tuli sen minun ainoan porsaslaatikkoni ympärille sellainen ostajien muuri että ei tahtonut liikkumaan päästä. Kyllä se olikin sellainen komea näky kun laatikkosaa liikehti 9 kpl sellaisia 14—15 kilon painoisia porsaita, lihavia ja pyöreitä, karva lyhyt ja kiiltävä kuin silkki. "Mitä maksaa?", kyseivät ostajat. Määräsin 20 mk enempi mitä sielläpäin olin kuulut porsaista maksetun ja omasta mielestäni se oli korkea hinta. Ei

MERKKIPÄIVÄ

90 vuotta täytti Viialassa 27. 5. liikemies, maanviljelijä Juho Sipiläinen. Hän oli tunnettu Sakkolan porsasmiehenä ympäri maata. E. Leinonen kertoo viime- ja tässä lehtemme numerossa hänen osallisuuttaan Sakkolan porsas-

siinä sitten joudettu tinkimään. Kenellä oli niin iso laatikko varattu että siihen näin iso porsas sopi niin pistettiin laatikkoon vain. Kenellä oli laatikko liian pieni tai se puuttui kokonaan, joutui hakemaan sellaisen. Mutta sitä ennen kunkin ostamaan porsaaseen tehtiin värikynällä merkki eri paikkaan että kukin sai omansa. Eikä siinä kuulunut kuin korkeintaan 20 minuuttia kun minulla oli kaikki selvä.

Sillä aikaa kun minun laatikkosani riitti myymistä ei Sipiläinen päässyt vielä alkuunkaan, mutta minulta kun loppuivat niin selvisi hankin vajaassa tunnissa 35 kappaaleesta, mitä hänellä silloin lieene myytävää ollut. Tuo johtui siitä että hänellä silloin sattui olemaan pienempää ja heikompaa tavaraa. Menin vähän kaupungille kävelemään. Puolen päivän aikoihin lähti juna pohjoiseen. Lähdin siinä Kaltimoon katsomaan kuinka siellä meidän kotiporsasamme olivat menneet kaupaksi. Hyvin olivat men-

kauppiaiden joukossa. Korkeasta iästään huolimatta on Juho Sipiläinen vielä hyvissä hengen ja ruumiin voimissa. Vanha liikemiehen veri vetää hänet vieläkin melkein jokainen viikko Viialan toripäiviä seuraamaan. Onnittelemme pitkän päivätyön tehnyttä veteraania.

75 vuotta täytti 18. 4. 1965 Lempäälän Kuokkalassa Vilhelm Lampu. Hän on kotoisin Sakkolan Petäjärveltä.

75 vuotta täytti 1. 5. 1965 Aune Pitkänen o.s. Pitkänen Pirkkalassa. Hän on kotoisin Sakkolan Viiksanlahdesta.

70 vuotta täytti maanvilj. Aapro Koironen 6. p:nä toukokuuta 1965 kotonaan Lempäälän Mäemäessä. Hän on syntynyt maanviljelijän poikana Sakkolan Haidermaassa, jossa hän aloitti tarmokkaan elämäntyönsä maanviljelijänä jatkaen sitä sotien jälkeen Lempäälässä. Laulukuo harrastus on aina ollut hänelle läheinen. Merkkipäiväänsä hän vietti kotonaan lähimpien omaistensa parissa.

neet. Kaikki olivat myyty kaksi oli vielä navetassa, niistäkin oli käsiraha saatu, aamulla tulevat hakemaan.

Siitä se sitten alkoi se minun parisiekkahommani, jos niin voi sanoa. Aloitin varovasti pienillä panoksilla. Vuosien varrella liikevaihto kasvoi. Tarvittiin ostomiehiä sekä jälleenmyyjiä.

Hyvät lukijani. Pyytäisin että ette ymmärtäisi minua väärin ja sen takia kyllästyisi näihin minun porsasjuttuihini kun nämä pakostakin venyvät pitkänpuoleisiksi, ja toiseksi tulen näissä tuomaan esille omakohtaisia kokemuksiani ja näkemyksiäni. Enhän ollut tällä alalla ihan suurtekojoihin kuuluva jos taas viimeisinä vuosina ihan pienempiäkään.

Porsaankasvatus toi eräisiin Kannaksen kuntiin niin paljon rahattuloja epävirallisten tilastojen mukaan, että ne kuuluivat vuosittain maitotilien ja metsänmyyntitulojen kanssa samoihin luokkiin. J a t k u u

70 vuotta täytti 21. 5. 1965 maanviljelijä Matti Niippa Pirkkalassa. Hän on syntynyt Kirvussa. 1913 hän tuli asiapojaksi Matti Sipiläisen liikkeeseen Viiksanlahteen. Kun Sipiläinen kuoli, joutui Matti Niippa hoitamaan liikettä ja maatilaa. Talvisodan syyttyä hän muutti Toijalaan, jossa hänellä oli liike. Jatkosodan alussa hän siirtyi takaisin Sakkolaan, jossa liikettä jatkettiin vuoteen 1944. Alue-

luovutuksen jälkeen Niippa lopulta päätyi Pirkkalaan. Jo Sakkolassa Matti Niippa joutui hoitamaan useita luottamustehtäviä. Hän oli mukana mm. suojeluskunnassa, kuului säästöpankin hallitukseen ja oli Valistustalo Oy:n johtokunnan jäsen. Nykyisin on hän Suvanto Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja. Aikoinaan hän kuului Pirkkalan kunnanvaltuustoon. Nykyisin hän kuuluu vero- ja sosiaalilautakuntaan, kansaneläke- ja sairausvakuutustoimikuntiin sekä kirkkovaltuustoon. Lisäksi hän on Tampereen Seudun Osuuskassan Pirkkalan konttoritoimikunnan puheenjohtaja. Matti Niippa on ollut mukana vapaus-, talvi- ja jatkosodissa. Viimeinen sotatoimitehtävä oli hänellä Sakkolan evakuoiminen. Hän toimii myös lehtemme asiamiehenä. Onnittelemme.

VAINAJIA

Katri Riikonen o.s. Noro synt. 14. 11. 1872 Muolaassa, kuoli 8. 5. 1965 kotonaan Punkalaitumella. Katri Riikonen suoritti elämäntyönsä Sakkolassa. Vuosikymmeniä hän toimi kiertokoulun opettajana. Hänet tunnettiin hiljaisena ja uskollisena työntekijänä, joka monelle sukupolvelle opetti lukutaidon ja kristinopin aakkosia.

Matti Ollikainen synt. 23. 1. 1879 Sakkolassa, kuoli 8. 4. 1965 Saarijärvellä.

Jooseppi Paksu synt. 1. 5. 1889 Sakkolassa, kuoli 11. 5. 1965 Pirkkalassa.

Helena Virkki o.s. Tikka synt. 22. 4. 1889 Sakkolassa, kuoli 17. 4. 1965 Valkeakosken sairaalassa.

Emma Eliisa Pekkanen synt. Sakkolassa 16. 8. 1894, kuoli Lempäälässä 16. 5. 1965.

Laulajatar Ida Pappinen-Renvik synt. 21. 3. 1900 Pietarissa, kuoli 20. 4. 1965 Savonlinnassa. Laulajatar Pappisen suku oli kotoisin Sakkolasta ja sinne hänkin asettui asumaan miehensä teatterinjohtaja V. Renvikin kanssa. Hän esitti korkeatasoista ohjelmaa monissa suurissa juhlissa Sakkolassa ja muuallakin Kannaksella.

Olemme jälleen saaneet terveisiä suuresta "Länneestä". Ystävämme V. Vanhanen kirjoittaa: — "Suomen nuorison musiikki- ja tanhu-

Aino Kajarinne o.s. Repo synt. 20. 11. 1901 Sakkolassa, kuoli 1. 5. 1965 Orivedellä.

Hilda Maria Hiiri synt. 9. 8. 1903 Sakkolassa, kuoli 14. 5. 1965 Vesilahdessa.

Vilho Laamanen synt. 30. 11. 1904 Sakkolassa, kuoli 18. 4. 1965 Helsingissä.

Arvi Johannes Karppanen synt. 23. 10. 1908 Sakkolassa, kuoli 11. 4. 1965 Orivedellä.

Matti Kallonen synt. 27. 1. 1908 Sakkolassa, kuoli 13. 5. 1965 Taavetissa. Osuuskaupanjohtaja Matti Kallonen suoritti harjoitteluvuotensa Sakkolan Osuuskaupan palveluksessa. Vuodesta 1954 hän oli Taavetin Osuuskaupan liikkeenjohtajana.

joukkue sai suuremman vastaanoton Eesti Majassa virolaisten kanssa yhdessä. Nyt huhtikuun 1. p:nä on Helsingistä Kansalliskouluun vierailu Massey Hallissa. Yksi Sakkolan tyttökin on joukossa ja Kannakselta useista pitäjistä. —". Kii-tämme kirjeestä, tilauksista ja tilausmaksuista, jotka ovat saapuneet perille.

Koska tänäkin vuonna on suuri joukko tilaajia unohtanut uudistaa tilauksensa niin lähetämme heille postisiirtotilikortin ja odotamme suoritusta. Mikäli emme sitä saa niin täytyy keskeyttää lehden lähetytys tähän numeroon. Pitäisimme mielellämme kaikki lehtemme lukijat ja toivomme että nekin, jotka nyt jäävät mahdollisesti pois, palaaisivat pian taas takaisin tilaajiemme joukkoon.

Esitelmää lehteä myös naapureillemme. Kaikkia tämän vuoden numeroita on vielä varastossa niin uudetkin tilaajat saavat koko vuosikerran. Tilauksen voi tehdä esim. lähimmästä postitoimipaikasta.

Jos kenelle on jäänyt joku numero saamatta niin ilmoittakaa esim. postikortilla toimitukseen, lähetämme puuttuvan numeron. Sama koskee myös osoitteen muutoksia. Toivomme hyvää kesää kaikille lukijoille.

Lehtemme ilmestyy jälleen heinäkuun loppupuolella ennen Sakkola juhlaa, joka vietetään Vesilahdessa elok. 1. päivänä. Juhlapuhujaksi tulee tohtori Sulo Haltsonen.

MAASEUTUVÄKI

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän Seudun Osuuskassa

Aamulla — päivällä — illalla

— aina
hyvää
tarjolla

Suurravintola ja Kustaa III
Hämeenkatu 26

Ravintola Tuoppi
Pyynikintori 6

Linja-autoaseman ravintola
Lento-Baari lentoasemalla
Korona-baareja kaikkialla
kaupungissa

Lempäälän kirkolla palvelee
Teitä

RAVINTOLA LEMPO

Tervetuloa nauttimaan mau-
kas ateria, kuppi kahvia tai
virvokkeita

Tuotanto

Opettajaani Katri Riikosta muistellessa

Mä niin kuin vielä kuulin
tuon äänes soinnun syvän.
Kuin edessäni näkisin
sun katsees hellän, hyvän.

Sä opetit ja ohjailit
niin monta, monta lasta.
Sä siemeniä siroitit
mi oli taivahasta.

Mä niin kuin vielä tuntisin
sun läsnäolos pyhän.
Kun opetukses kallis tuo
niin jätti muiston hyvän.

Nyt kasvun kylvötyöllesi
lahjoittakoon Herra,
kunnes viljan kypsyneen
luokseen korjaa kerran.

ANNA KUPARINEN

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSKASSA

— JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI —

Nyt voimme toimittaa edullisesti

► PESUKONEET JA LINGOT	► VESIPUMPUT
► TALOUSKOJEET	► SÄHKÖMOOTTORIT
► TELEVISIOT	► ÖLJYLÄMMITTIMET
► JÄÄKAAPIT	► VALAISIMET

Kaikki paikoilleen asennettuna.

Toimitamme pitempiinkin matkoihin veloituksetta.

Annamme sopivan alennuksen.

KANNATTAA AINAKIN KYSYÄ!

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810

Kellot - korut - kullat ja kihlat ym.

OSTATTE EDULLISESTI MEILTÄ

K. Paukku

Nokia, Postia vastapäätä
Puh. 10 731

SUVANNON-SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti, ilmestyy 1965 6 kertaa vuo-
dessa. Tilaushinta 4 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat: 1 mk palstaem. Vakinaisista ilmoituksista alennus.

Toimituksen ja konttorin osoite: Viiala 4.

Postisiirtotili 47—30 763.

Vastaava toimittaja: Iivari Karpanmäki.

Toimituskunta: Yrjö Raaska, Viktor Ryyppö, Helmi Uosukainen,
Matti Riikonen ja Uno Pulakka.